

GÖRSEL OKURYAZARLIK

-Karikatürlerle Türkçe Dersi İşleme Süreci-

Doç. Dr. Ahmet AKKAYA - Prof. Dr. Funda TOPRAK

ISBN:978-625-7813-32-7

Editör

Prof. Dr. Serdar YAVUZ

Kapak

Bülent POLAT

Mizanpaj

Burhan MADEN

Baskı ve Cilt:

Son Çağ Yayıncılık Matbaacılık

İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı No:48/48

İskitler 06070 ANKARA

Tel: 0312 3413667

Matbaa Sertifika No: 47865

Birinci Baskı: Aralık 2020

ASOS YAYINLARI

Çaydaçıra Mah. Hacı Ömer Bilginoğlu

Cad. No: 67/2-4/ ELAZIĞ

e-posta: asosyayinlari@gmail.com

web: www.asosyayinlari.com

Tel: 0532 643 75 23

Yayınevi Sertifika No: 47901

Yayıncının yazılı izni olmadan hiçbir şekilde çoğaltılamaz.

Tüm bölümler intihal.net benzerlik tespit programından geçirilmiştir.

Bu yayının **SÖBIAD** tarafından indekslenmiştir.

Yazarlar, yazmış oldukları bölümlerin özgünlüğünden sorumludur.

GÖRSEL OKURYAZARLIK

-Karikatürlerle Türkçe Dersi İşleme Süreci-

Doç. Dr. Ahmet AKKAYA - Prof. Dr. Funda TOPRAK

İçindekiler

Ön Söz	7
1. Giriş	9
1.1. Görsel Okuryazarlığın Eğitim-Öğretimdeki Yeri.....	14
1.2. Görsel Okuma	17
1.3. Görsel Sunu.....	24
1.4. Görsel Öğretim Materyalleri.....	24
1.4.1. Grafik ve Tablo	25
1.4.2. Resim ve Fotoğraf.....	28
1.4.3. İllüstrasyon.....	30
1.4.4. Karikatür	32
1.4.4.1. Karikatür ve Eğitim	38
1.4.4.1.2. Ön Bilgileri Hatırlatıcı Karikatürler.....	44
1.4.4.1.3. Dikkat ve Güdülenmeyi Arttırıcı Karikatürler	46
1.4.4.1.4. Kavram Karikatürleri	48
1.4.4.2. Karikatürlerin Türkçe Dersinde Uygulanabilirliği	56
1.4.4.3. Karikatürlerle Ders İşleme Süreci	62
1.4.4.3.1. Merak Uyandırma ve Ön Bilgileri Harekete	
Geçirme (Engage).....	65
1.4.4.3.2. Keşfetme (Explore)	66
1.4.4.3.3. Açıklama (Explain)	69
1.4.4.3.4. Genişletme (Elaborate).....	69
1.4.4.3.5. İlişkilendirme (Extend)	69
1.4.4.3.6. Paylaşma (Exchange).....	70
1.4.4.3.7. Değerlendirme (Evaluation).....	70
Sonuç	70
Kaynakça	73
EKLER	81

Ön Söz

Görsellerin insan hayatında etkisinin artmasıyla görsel okuryazarlık, eğitim öğretim ortamlarında kazandırılması gereken temel becerilerden biri olarak kabul edilmiştir. Özellikle 2005 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda ayrı bir beceri alanı olarak düşünülen görsel okuryazarlık (görsel okuma ve görsel sunu) daha sonra diğer dil becerilerinin ya da öğrenme alanlarının kazanımlarının içine serpiştirilerek öğrencilere verilmeye çalışılmıştır. Bununla birlikte insan hayatında görsel okuryazarlığın önemi gün geçtikçe artmakta, hayatın her anında ve alanında görsellerle dolu bir dünyayla karşılaşmaktadır. Bu çalışmada da mizahi yönü ağır basan karikatürlerin Türkçe dersi dil bilgisi öğrenme alanında nasıl kullanılabileceği açıklanmış ve örnek karikatürlerle desteklenmiştir. Bu araştırma dil bilgisi "yapı bilgisi" kazanımlarıyla sınırlı olsa bile diğer dil bilgisi öğrenme alanlarına da farklı görseller (karikatür vb.) kullanılarak ders işleme süreçleri oluşturulabilir.

Geleneksel dil öğretim yöntemleri günümüz dünyasında geçerliliğini korusa da 21. yy insanının ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır. Öğreticinin bilgiyi çağın ihtiyaçlarına uygun hale getirerek ve farklı yolları kullanarak sunması, öğrenen için tercih sebebi olmaktadır. Dersi sevdirmenin öğrenmeye katkısı göz önünde bulundurulduğunda, görsellerin, daha da özelde karikatürlerin ne denli etkili olabileceği tahmin edilebilir. Bu çalışma 2011 yılında Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe Eğitimi ABD'de Doç. Dr. Funda Toprak'ın danışmanlığında Ahmet Akkaya

tarafından oluşturulan “Karikatürlerle Dil Bilgisi Öğretimi” isimli doktora tezinin bir bölümünden oluşmaktadır. 2011 yılında tamamlanan tez çalışmasının güncelliğini koruması ve görsel okuryazarlık alanında yeterli çalışmanın olmaması, bu kitabın ana çıkış noktasını oluşturmaktadır.

Bu çalışmada, görsel okuryazarlığın eğitim-öğretimdeki yeri, görsel okuma, görsel sunu, görsel öğretim materyalleri hakkında genel bilgilere yer verilmiş; bu bağlamda karikatüre ayrı bir yer açılarak karikatürün eğitimde kullanımı, Türkçe derslerinde nasıl değerlendirileceği, karikatürle ders işleme süreçleri hakkında aşamalı olarak neler yapılacağı ele alınmıştır. Kitabın hedef kitlesi, Türkçe eğitiminde görsel okuryazarlık ve görsel sunu konusuna ilgi duyan tüm akademisyen, öğretmen ve öğrencilerdir. Hedef kitle üzerinde karikatür bağlamı dilbilgisine ilişkin farkındalık yaratmak bizleri mutlu edecektir. Ancak, alanda çok fazla çalışılmamış bir konu olması sebebiyle çalışma eksiklikler de barındırabilir. Alan uzmanlarının bu eksiklikleri anlayışla karşılayacağını umuyor, bu yönüyle eleştiriye açık olan bu çalışmanın sonraki yapılacak çalışmalara ışık tutmasını diliyoruz.

Bu kitap her doktora tez çalışması gibi büyük bir emeğin sonucu ortaya çıkmıştır. Tasarımdan, literatür taramaya, sentezden yazıya dökmeye ve baskıya kadar uzun soluklu bir süreci kapsamaktadır. Bu süreçte, her aşamada katkıları ve rehberliğiyle çalışmamı yönlendiren danışman hocam Prof. Dr. Funda Toprak’a, karikatürleri çizgiye dönüştüren İsmail Aslan’a, düşünsel tartışmalar yaptığım meslektaşlarıma, ihmal etmeme rağmen desteğini her zaman hissettiğim eşime, kızıma ve aileme teşekkürü bir borç bilirim.

Son olarak, bu kitabın sizlerle buluşması için çalışan Asos Yayınevi çalışanlarına ve yayınevi yöneticilerine çok teşekkür ederim.

Doç. Dr. Ahmet AKKAYA